

Jón Kalman Stefánsson

Tristețea îngerilor

roman

Traducere din limba franceză
de Magda Răduță

POLIROM
2016

Cuprins

<i>Ochii ne sunt ca picături de ploie.</i>	5
<i>Unele cuvinte se fac învelis în căușul timpului, și înduntru se află poate amintirea ta</i>	9
<i>Moartea nu aduce nici o măngâiere</i>	121
<i>Călătoria: Dacă diavolul a mai făcut ceva pe lumea asta în afara de bani, atunci a făcut nimic care se abate peste munți</i>	125

VI

Omul poate să stea mult în picioare când ii e viață în joc, dorința de a trăi n-are, hai să spunem aşa, nici o limită. Picioarele lui Jens îl susțin de când a început călătoria, a urcat o landă care ajunge la șapte sute de metri, cufundat în frig și în nămeți, pe un vânt turbat și spre un cer amenintător, și a coborât pe partea cealaltă, picioarele i s-au afundat în zăpadă la fiecare pas, a trebuit să smulgă iapa din șleauri și i s-a făcut sete ca în deșert, încă se resimtea după călătoria dinspre Dalir, câmpia lină unde tatăl lui e din ce în ce mai apăsat de povara anilor și unde sora lui, ca o zi senină de vară, întreabă de treizeci-patrutzeci de ori pe zi când vine Jens?, iar bătrânul cercetează ingrijorat crivățul care e în stare să inghită multe vieți, nu doar un poștaș: în tot timpul asta, Jens a rămas încăpătanat în picioare, și-a dat voie să-și cruce puterile numai pe ultimul kilometru, cu ajutorul iepei, când înghețul din apa mării era gata să-i ia și ultimele fărâme de vlagă. Dar uite că acum au ajuns la casa parohială, sigur că nu e sfârșitul călătoriei, viața nu e aşa de darnică de felul ei, totuși ar trebui să-și permită și el o oprire, doar nu-i mai depinde viața de cât de teapăn merge, poate să o lase puțin mai ușor, nu de tot, firește. Jens dă drumul calului, îl bate ușurel pe crupă ca și cum i-ar zice mulțumesc, urcă spre paroh cu pași inceti și cu spatele drept, apoi dă de aerul nemiscat și umed.

Dintr-o dată, parcă îl fuge pământul de sub picioare și se trezește grămadă pe jos. Mi s-a dus dracului demnitatea, se gândește, atâtă a fost cinstea mea de om? Băiatul a intrat și s-a lăsat lângă el în genunchi înainte de a fi pricoput Kjartan ce și cum, era încă recunoscător că noaptea i-a trimis tovărășie, uite că deja unul dintre cei doi e lungit la pământ, ca mort, cum să mai vorbești cu el așa. Pastorul e cuprins de o mânie grozavă, apoi își vine în fire și se simte responsabil pentru ei, oamenii au luat toată landa în piept, pe vremea asta cumplită, doar ca să-i aducă lui poșta. Să ne ajute Dumnezeu pe toți, zice pastorul, dar sunt niște vorbe care vin doar de formă, trecute și pierdute în depărtări sunt zilele în care, insuflăt cu adevărat de credință, Kjartan era convins că omul poate să se incredă în ajutorul divin. Înjurătura pe care tot încearcă să-o scoată Jens nu-i decât o bâlbâială nelâmurită, ajunge totuși să mormâie ai grijă de Sura, apoi dă ochii peste cap. Vântul se dezlănțuie peste casă și o trâmbă de ninsoare intră pe poartă, Kjartan coboară ochii spre cei doi. Nu putuse să doarmă, nu-i ceva nou pentru el, îl fuge somnul cam des, nu mai contează cât e de obosit când se bagă în pat, în clipă când închide ochii, gata, s-a și trezit. Se răsucescă în asternuturi, zice rugăciuni și cântecele pe de rost, se chinuie să-și liniștească gândurile și să cheme somnul la el, dar de cele mai multe ori e degeaba, toți ceilalți dorm și el veghează, văduvit de dulceața odihnei, aruncat departe de bunătatea lui Dumnezeu, și pe bună dreptate, mormâie el cu jumătate de gură pe când se plimbă prin casa parohială sau stă la birou, găsește tovărășie în cărți, în scrisul scriitorilor, în traduceri, într-un păhărel de alcool, ceasurile asta pot fi și dulci, dar rămâne mereu ceva mohorât și trist în statul asta pe

scaun, cufundat în tăcere, seară după seară, noapte după noapte, an după an, uite aşa îmbătrâneşti, uite aşa te îndrepti spre moarte. Şi atunci au sosit ei pe neaşteptate, Kjartan a tresărit când a auzit că bate cineva la poartă, o clipă a crezut că a venit să-l ia vreo putere necurată, nu fi copil, şi-a zis şi s-a ridicat de la birou şovăind un pic, s-a dus în vestibul să deschidă şi în faţa lui stăteau oamenii aşta doi şi curierul, veniţi toţi din lumea largă, o binecuvântare cerească şi mai multe nu, doar că binecuvântarea asta n-a mai fost în stare de altceva, doar să cadă grămadă la pământ ca dobitoacele fără suflet. Kjartan ar injura din belşug dacă ar avea curaj, dar Dumnezeu e sus, deasupra furtunilor şi a oamenilor, aude tot, nu uită nimic şi în ziua însemnată ne face să plătim fiecare gând, fiecare vorbă, fiecare mângâiere, fiecare amânunt. Poate să fie cam obositor, ba chiar de-a dreptul ucigaş să ai un Dumnezeu ca acesta deasupra capului, o să-l dâm noi jos, desigur, în clipa în care o să găsim ceva mai bun.

Se pare că sosirea călătorilor n-a trezit pe nimeni, bătăile lor în poartă sunt de fapt nimic în comparaţie cu furtuna care zguduie casa şi tot cerul de deasupra. Rafalele biciuiesc casa parohială, iar oamenii din ea dorm adânc, ca şi cum ar vrea să uite iadul de afară. Câinele a murit astă-toamnă, de bâtrâneţe. Ar trebui să-mi iau altul, câinele nu te părăseşte, doar moare, asta-i tot, se gândeşte Kjartan, urcând la etaj să-şi trezească soţia. Doarme fiecare în patul lui, nu mai e între ei nici amintirea vreunei scânteieri de dragoste, a avut grija ea, viaţa, să stingă tot focul, cum altfel cu traiul acesta de zi cu zi, cu pustietatea de la capătul lumii şi cu trei copii morți în față. Doar al patrulea a trăit, un băiat plecat acum la învățătură la Copenhaga, cu fiecare scrisoare se

depărtează și mai mult de taică-su. Lui Kjartan nu-i vine în minte să o trezească pe femeie cu un sărut, cu toate că săruturile au puterea să plutească în jos până la capătul somnului și să îndulcească, preț de o clipă, lucrurile toate, să facă viața mai ușor de trăit. Se mulțumește să-și apese mâna pe umărul ei, apoi o scutură o dată, de două ori, și îi zice avem oaspeți, nu i-a crățat deloc vremea asta. Nu-i nevoie de mai mult, femeia deschide ochii, o cheamă Anna, uite că s-a trezit.

Altădată, Anna credea că viața înseamnă altceva, că-i mult mai milostivă. Era aşa de bine să fii Tânără nevastă și soțul tău să se cheme Kjartan. Viața însemna cunoaștere, însemna Copenhaga și o călătorie la Paris, alta la Berlin, însemna conversații lungi, cuvinte care dădeau largime lumii și strălucire mai vie stelelor, puțini bărbați aveau vorba mai dulce decât el și puțini erau mai frumoși și cu sufletul mai aprins, au trăit împreună clipe alese, amintirea lor mai lucește uneori, deși din ce în ce mai stins și mai tremurat sub povara anilor. N-avuseseră de gând să rămână decât puțin timp la Vik, dar acum douăzeci și doi de ani veniseră aici și miezul care îi unea s-a stins; totuși, parcă Anna tot se așteaptă la ceva bun de la viața asta, uneori lui Kjartan î se face greață de optimismul asta care nu-i mai trece. Fiindcă, hai să fim serioși, care e diferența dintre optimism și prostie crasă? se gândește. Vede cum femeii îi tremură luminile ochilor, apoi în colțul buzelor î se naște pe dată un zâmbet. Anna se uită cu ochii mijiți spre ușă și din nou la el.

Lumea se intunecă din ce în ce în jurul ei, vederea îi slăbește și ochii î se sting. Mai întâi s-au ascuns după un vâl de ceată piscurile din fața casei parohiale, apoi a venit

rândul lui Mariufjall, muntele Mariei, care se înalță în spațele casei, al bisericii și al cimitirului, muntele pe care l-au sfînțit acum mai mult de o mie de ani călugării irlandezi, doar culmea asta e singura cu adevărat creștină prin imprejurimi. În unele zile pare că e făcut din aer și nu din piatră, ca și cum ar fi pe cale să se ducă drept la cer, era un loc sacru în vremea catolicismului și pescarii se îndreaptă încă spre el când îi amenință vreo primejdie mare; de frica morții, ei se întorc și se roagă la culmea muntelui să-i salveze din furtuna cea neagră, nu puțini și-au găsit așa scăparea, de parcă piatra ar fi în stare să meargă pe valuri și să culeagă, unul câte unul, sufletele lor firave și inspăimântate. Mariufjall s-a topit în negură de mai bine de un an pentru Anna, iar vara trecută și landele arctice din jurul casei parohiale s-au cufundat pentru totdeauna în întuneric, nu mai vede nici păsările, de-acum ele nu mai sunt pentru ea decât un cântec care-i ajunge la urechi. Mai poate să deslușească obiectele care o înconjoară și conțururile oamenilor, dacă stau nemîșcați, îl vede pe Kjartan la câțiva metri de ea. Noaptea trebuie să fie destul de înaintată, nu-i așa, femeia se întoarce din adâncurile adâncurilor, dintr-un vis ca un hău. Patul soțului ei se află într-o despartitură din capătul celălalt al camerei, nu mai dorm împreună de ani buni, abia dacă și mai amintește cum e să te alișești de carnea călduță a unui bărbat. Dar când ești într-un fel nu te mai schimbi, Anna crede că, mai devreme sau mai târziu, lumina va cuprinde din nou lumea, ochii ei se vor limpezi, Kjartan va ieși din întunecimile care l-au cuprins și va veni iar într-o noapte să se lungescă lângă ea și să-o cuprindă în brațe, carnea va atinge iar carne, buzele vor întâlni iar buze, sufletul se va lipi de suflet.

Anna se imbracă repede, doarme în pielea goală, în ciuda frigului care domnește în casă, gerul pătrunde în voie prin pereții de lemn, dar Anna nu-i friguroasă, doarme pe de-a-ntregul goală, pe când alții tremură de nu mai pot culcușiți în haine de noapte și sub plăpumi groase. Kjartan se uită la trupul ei, la pieptul ei mic pe care acum multă vreme îl dorea atâtă, chiar scrisese în cinstea lui două sonete, câte unul pentru fiecare săn, credea pe atunci în milostivire, avea incredere în el și credință în lume, la vremea aceea sănii erau aşa de rotunzi și aşa de tari, aşa de calzi, acum nu mai sunt decât două invelitori scofălcite și trupul slăbânog e golit de viață. Kjartan se sprijină de canatul ușii și se gândește, ce s-a făcut cu bucuria, dorințele mele ce soartă-au avut?

Băiatul tot în genunchi lângă Jens se află când pastorul și soția lui coboară de la etaj, Sura se uită la el de afară, ca și cum i-ar zice și cu mine cum rămâne, uite de ce n-a inchis el ușa, deși intră frigul ca la el acasă și ninsoarea se adună în odaie, doar l-a dus pe Jens, cu mare greutate, până în camera din capătul vestibulului, asta trebuie să fie camera de lucru a pastorului, abia se vede biroul de atâtea teancuri de hârtii și de cărți, și din păcate băiatul a uitat câteva clipe și de Jens, și de Sura, i-a lăsat în urmă pe cei doi tovarăși de călătorie, dintre care unul cuprins de frig până în pragul morții. I-au ieșit amândoi din minte, se uita atent prin odaie, nu-i foarte largă, nu-i prea mult loc în jurul biroului, etajerele de pe peretele din spate sunt pline de cărți legate mai mult ori mai puțin elegant, unele sunt de-a dreptul zdrumicate, seamănă un pic cu niște bătrâni obosiți și măcinați de viață, altele sunt în stare ceva mai bună, iar altele, ei bine, altele sunt frumoase, ca să nu